

Eesti Kohtunike Ühing

Pr Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 22.07.2024 nr 8-1/5637-1
Meie 30.08.2024

Eesti Kohtunike Ühingu arvamus

Eesti Kohtunike Ühingule (EKOÜ) on saadetud arvamuse andmiseks kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu. EKOÜ tänab Justiitsministeeriumit võimaluse eest esitada selle kohta arvamus.

EKOÜ toetab planeeritud muudatusi osaliselt. Eelnõu osas soovime esitada järgmised tähelepanekud.

1. Kohtuniku ametikitsendused

EKOÜ toetab eelnõuga kavandatud muudatusi ning peab neid vajalikeks.

1.1 Eelnõu punktis 3 kavandatakse muuta KS § 49. KS § 49 lõike 3 muudatuse osas ei ole mõistetav kolmas lause „Kohtu esimees teavitab ametivälisest tegevusest kõrgema astme kohtu esimeest“. Lausest ei selgu, kas kohtu esimees peab teavitama kõrgema astme kohtu esimeest mistahes kohtuniku kõrvaltegevusest või peab esimees teavitama kõrgema astme kohtu esimeest üksnes enda ametivälisest tegevusest. Eelnõu sõnastus vajab selles osas täpsustamist.

1.2 KS § 49 lõikes 4 soovitakse reguleerida juhtumeid, mil kohtu esimees keelab osaliselt või täielikult kohtunikul kõrvaltegevuse. Antud sätet tuleks täiendada nõudega, et kohtu esimehe keeld peab olema põhjendatud ja vaidlustatav.

2. Kohtuniku tagasisidestamine

2.1 EKOÜ nõustub, et iseenesest võiks kohtuniku tagasisidestamine olla vajalik tema arengu toetamisel ja edutamise üle otsustamisel. Samas jääb EKOÜ nende seisukohtade juurde, mis on toodud meie 07.12.2023 arvamuses VTK-le.

Erinevalt varasemast on ainsa eelnõuga lahendatava probleemina välja toodud vajadus toetada kohtunikku tema erialateadmiste ja -oskuste täiendamisel. Seletuskirjas on ka osundatud, et positiivne tagasiside võib suurendada hinnatava kohtuniku enesekindlust ja töemotivatsiooni. Eelnõust ega selle seletuskirjast ei ole aga mõistetav, miks on peetud vajalikuks kohtuniku kohustuslikku allutamist tagasiside vestlusele olukorras, kus talle soovitakse anda positiivset tagasisidet. Seega ei nähtu eelnõust ega selle seletuskirjast jätkuvalt piisava selgusega, millist probleemi soovitakse lahendada.

2.2 Kavandatud muudatusega soovitakse jätta seaduse tasandil reguleerimata hindamiste sagedus ja hindamiste tulemused, kuid sellist regulatsiooni ei saa pidada piisavaks.

Eelnõu koostamisel on jäetud tähelepanuta, et kõrgema astme kohtunikud annavad alama astme kohtunikele sisulist tagasisidet läbi nende lahendite hindamise apellatsioon- ja kassatsioonimenetluses. Eelnõust ja selle seletuskirjast ei nähtu, millist täiendavat tagasisidet veel tuleks kohtunikule anda, mida selle käigus hinnatakse ning millest lähtutakse.

EKoÜ leiab jätkuvalt, et kohtumenetluste väliselt lahendite sisu hindamine on kohtunike sõltumatuse oluline riive, mida tuleb vältida. Materiaalõiguse erinevad tõlgendused väljaspool kohtumenetlust saavad olla üksnes õigusteadusliku diskussiooni objektiks ega tohi ühelgi juhul muutuda üksikute alama astme kohtunike survestamiseks lahendada vaidlusi ühel või teisel moel. Eestis puuduvad üldtunnustatud praktikad või mõõdikud, milliste alusel objektiivselt kohtunike töö kvaliteeti hinnata, mistõttu saab ühe kohtuniku tagasiside teisele kohtunikule olla pigem subjektiivne.

2.3 Eelnõus on loetletud, millised kohtute esimehed saavad teha ettepaneku tagasisidevestluse pidamiseks. Samas ei ole eelnõus loetletud ühtegi eeltingimust, mida ettepaneku tegemisel arvesse võtma peaks. Eelnõust ei nähtu, kes ja millistel tingimustel teeb sisulise otsustuse viia kohtuniku suhtes läbi tagasiside vestlus.

EKoÜ hinnangul peaks otsustuse tagasisidevestluse läbiviimiseks tegema kogu kõrgema astme kohtu vastav kolleegium. Otsustus peaks olema sisuliselt põhistatud.

2.4 Eelnõu järgi hakkab alama astme kohtunikule tagasisidet andma üks kõrgema astme kohtunik. Jätkuvalt ei ole selge, kuidas peaks muudatus ellu rakenduma kohtute olemasoleva ülemäärase töökoormuse olukorras ja kuidas on tagatud hindamise objektiivsus. Eelnõust ei nähtu, kas sellel kohtunikul, kellele tagasisidet antakse, on teatud juhtudel õigus tagasiside andjat taandada. Asjaomasele kohtunikule ei ole ette nähtud võimalust vaidlustada tagasiside algatamist või selle tulemusi. Endiselt ei ole mõistetav, millist tagajärge peaks tagasiside vestluse kokkuvõtte kohtunikule omama, kui see lisatakse kohtuniku isikutoimikule.

Kokkuvõttes on tegemist oluliste puudustega kavandatud eelnõus ning eelviidatud küsimusi tuleks selgelt reguleerida seaduses, mitte kohtusüsteemi enda kujundatud juhistes. Kuna eelnõu sisaldab eelkirjeldatud olulisi puudusi, ei toeta EKOÜ kohtunike tagasisidestamist eelnõus toodud kujul.

Austusega

(allkirjastatud digitaalselt)

Anu Uritam

Eesti Kohtunike Ühingu esimees